Pest'a, Domineca, 28. maiu, 9. iuniu, 1872. **Nr. 57—657.** Anulu alu cincilea MDCCCLXXII.

Locuinti'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
e in
Strat'a tragatoriului [Lövészutcza], Nr 5.
Scrisorile nefrancate nu se voru primí decatu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii." Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Preticlu de Prenumeratiune
Pre trei lune . . . 3 fl. v.
Pre siese lune . . . 6 „ „
Pre anulu intregu . 12 „ „
Pentru Romani'a:
pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „
Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taes'a timbrale pentru fiecce-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 26. maiu / 7. iuniu 1872.

Guvernulu ung. se afla, facia cu Croati'a intr'una situatiune ansiosa, lipsindu-i si omenii de incredere, firesce omeni de valore si greutate. Fostulu Banu, D. Rauch, afumatu si mangitu prin totu felulu de lucruri scarbose, s'a facutu impossibile, urmatoriulu seu D. Bedecoviciu, erá trestia ce o plecá ventulu in tote directiunile, éra D. Vacanoviciu mancà trantela in person'a sa insa-si, candidandu-se deputatu in Zagrabi'a ßsi cadiendu cu rusîne. Capital'a Croatiei alese trei deputati natiunali. Reulu se datedia mai de multu. Man'a Dlui Andrássi, cu immoral'a sa doctrina, — ovesulu si biciulu — au fostu nefericita, verendu pre scaunulu metropolitanu pre serbuu catolicu d'in Ungari'a, Mihaloviciu, care si de altmintrea impotente, perdù firesce tota influinti'a a supr'a clerului croatu; a fara de acesta gressiela politica, numirea lui Mihaloviciu fù totodata vatemare directa a preadilectului partitei natiunale, D. Strossmayer, care atunci chiaru prin conduit'a sa cea barbatesca si zelulu seu adeveratu apostolicu desceptasse attentiunea lumei si cascigasse simpatiele adeveratiloru catolici. Cum poteá dara, imbecillulu si spiretualminte inca impotentele Mihaloviciu, care preste acestea mai supporta inca si odiulu de strainu si veneticu, cá sè dèe peptu cu illustrulu episcopu de Diacovaru, in tota privinti'a barbatu? Estu-modu guvernulu n'a potu cascigá in partea sa clerulu, carele in Croati'a, precum si aiurea, are multa influintia a supr'a poporului. Archieppulu Mihaloviciu satullu si ostenitu de rolulu ce i-a datu ministeriulu ung. este occupatu de cugete de abdicare. Daca minist. ung. va apucá alta calle de a tratá cu Croatii si va sci cascigá in partea sa pre eppulu Strossmayer, capulu partitei natiunali, atunci va face unu mare passu spre impacatiune, altmintrea desperatele esperimente cu speranti'a in virilisti, cu repetîrea dissolverii camerei, si alte apucature un'a decâtu alt'a mai gressîte nu va face decâtu a inversiuná si mai multu spiritele destullu de interitate. Indesiertu voru fi tote strigàrile de perfidia si agitatiune, aruncate cu nedreptulu in capulu guvernului Serbiei, aceste nu voru scote pre D. „Sila" Lonyai d'in perplessitatea in care l'a incurcatu politic'a antecessorului seu, cellu cu ovesulu séu biciulu.

In Itali'a se agitedia cestiunea sufragiului universale, pentru-a carui intrudnucere, proiectulu de lege s'a si presentatu in parlametu. Necessitatea d'a se face acestu proiectu este destullu de motivata prin leg. a elect. d'in 17. dec. 1860. forte restrinsa, care este numai una copia a sistemului electorale d'in 1848, ce domniá in Sardini'a. Dupa acesta lege elect. cetatianulu italianu, ca sè pota fi alegatoriu, trebue nu numai ca sè fi ajunsu etatea de 25 anni, si ca sè scia cetì si scrie, ci ca sè mai platesca si dare de, cellu pucinu, 40 lire, (lei s. franci). In poterea acestei legi, intre 7 millione de barbati maturi si respectivu intre 3 millione care sciu cetì si scrie numai 550,000 alegatori sunt (adeca de la 43 suflete unu alegatoriu). Innainte de doi anni D. Iacini, senatoru si esministru propusesse ca reformarea legii elect. pre basea sufragiului univers. dar combinatu cu sistemulu de alegeri indirecte; proiectulu ce s'a presentatu acum d'in initiativ'a unoru deputati oppositiunali este basatu pre sufragiulu universale inse directu. Se crede cà ministriulu va combate proiectulu pentru cà sufr. univers. ar poté periclitá statulu daca mass'a poporului ar' cadé pre man'a popiloru, cari pana acum s'a retrasu de la alegeri, urmandu devis'a clericaliloru „nè eletti, nè elettori!" (neci alesi, neci alegatori.). Camer'a se va socotì de doue ori, mai nainte d'a primì o lege, care ar schimbá cu totulu faci'a parlamentului actuale si ar trage dupa sine urmari politice neprecalculabili.

Alegerile in Ungari'a partea cea mai mare, se voru face in dîllele de la 18—24 iuniu, éra in Transsilvani'a tote in dîllele prime alle lunei lui iuliu. Archiereii rom. au inca timpu de a convocá congressulu, care — de se va convocá — se va tiené la Alb'a-Iulia, precum dîce „Telegr. R." Bunu locu, in centrulu Transsilvaniei, pentru tote partile, chiaru si pentru cei ce d'in cause sanitari, nu aru poté merge pana la Alb'a-Iuli'a...

Miscamintе electorali.

Diuariulu magiaru „Reform'a" d'in Pest'a scrie cà partit'a deachiana va reessî la alegeri cu cellu pucinu 4 deputati si a nume: Szende Béla in cerc. Logosiului; Bésán Mihály in Fagetu; Popeszku Elek gör. keleti lelkész in Sasc'a si Ioannovics György in Bégsianu. Candidatii deachisti Iuliu Petricu in Zorlentiu-Mare si Vladár (d'in Zemplin) in Oraviti'a, assemene voru fi alesi, dîce „Ref." si adauge cu malitia, cà partit'a natiunale romana n'a essîtu inca la publicitate cu candidatii sèi; ceea ce nu este adeveratu, cellu pucinu pentru Logosiu si Sasc'a, nu, unde candidatii natiunali (Aless. Mocioni si Babesiu) sunt cunoscuti de anni si nu de septemane; éra la Fagetu, pre câtu scimu noi, cand. nat. este Zenone Mocioni. — De altmintrea cu dorere trebue sè constatàmu cà comitatulu Carasiului, cellu mai romanescu in Ungari'a, este forte demoralisatu; doctrinele celle antinatiunali si immorali alle „Patriei" — acestu organu allu Carasiului, care dîce cà „mai nainte de tote interessele partitei! si „nu romanu ci deachistu! trebue se fia devis'a" — numai in Carasiu inflorescu in tota splendorea loru, sadite si resadite fiindu de Faurulu destructoru, care asta erna intr'unu numeru allu lui „Pesther Loyd" protestasse cumplitu in contr'a assertului, cà nu d'insulu ar' fi paralisatu actiunea natiunaliloru si demoralisatu natiunalminte pre romanii d'in Carasiu, doctrine, udate, rourate, spriginite apoi de trei mari popi, intre cari unulu: nesantitu, vulgo „Popa Gyoká" cellu cu passi elegiaci si in politica. — Cum s'ar poté altmintrea importá maria straina slovaco-magiara, chiaru de colo d'in Zemplinu, in Carasiu? Dar' n'aveti crasiovani (bulgari) a casa? ci trebue sà importati slovaci d'in nordulu tierrei? Vai voue Oravitianiloru! Crassiovanii o sè ve faca inca processu. — Crasiovanu fratutiulu si Chioranu chiorulu sunt frati de — mamaliga. Se pare cà acesti frati, fratuti, infratîti au pusu raculu pre memorandulu d'in Satmariu, daca cum-va s'a furatu, seau cellu pucinu ei l'a gasitu, daca cum-va s'a perdutu. Noroculu satmareniloru! cà-ci decandu memorandulu loru pribegesce prin cuibulu lui Racoltia si a lui Pavelu Cneazulu, d'atunci se mai sufulca si ei, — ce e dreptu d'insii incepura deocamdata acolo unde o finescu fratutii crasiovenii adeca cu deachismulu, dar' nu importa! numai ghiaci'a sè se rumpa odata, cá-ci bunu e Ddieu si satmarenii mai buni romani, decâtu cá in viitoriu sè mai sufere a se alege deputati magiari in cercurile loru celle romanesci — apoi candidati cà D. Instinu Poffiu (candidatu cercului elect. de Carasieu) nu voru maná neci odata ap'a pre mor'a magiarismului si nu voru suffunde cu rusîne si oprobriu natiunea romana. Altu cercu elector. rom. d'in Satu-Mare, cerculu Mediasiului (Aranyos Medgyes) au candidatu pre D. Grig. Stetiu, care inca nu se va face unelta in man'a stapaniloru, apoi situatiunea-i materiale lupote scutì de tentatiuni plutocratice. Satmarenii incependu lupt'a natiunale voru bine meritá de la natiune. Innainte cu Ddieu!

In cerculu electorale de Sigetu (in Maramuresiu) representatu in doue seau trei ronduri prin Iosifu Saplontiai, d'in renegat'a familia romana a Sapluntianiloru, — éra in lunele d'in urma alle sessiunii trecute — dupa numirea lui Ios. Saplontiai de presiedinte judecatoriei districtuali d'in Sigetu — prin D. vicariu Mich. Pavelu; acum magiarii d'in cercu se opintescu éra, ca sè alega pre unu altu Saplontiai cu numele Nicolau, totu d'in famili'a cea renegata, ai carei-a membri porta epitetulu de „rebotezati." Se scia adeca in Maramuresiu, cà unulu d'intre Sapluntiani, allu carui-a tata se renegasse, prefacundu-se, intr'una societate de magiari, ca si candu n'ar scì de felu romanesce si apostrofatu pentru acesta simulatiune, de càtra unu magiaru (ceea ce adese ori o patiescu renegatii.) „Ce te prefaci? dora scimu cà tata-tèu e romanu!" (kikeresztelkedett!) respunse D. Simpliciu Saplontianu, in perplessitatea sa; par' cà ar' fi fostu judanu, dîcandu cà si-a schimbatu relegiunea in locu d'a dîce cà si-a renegatu natiunalitatea. Pana asta-di inca romanii cei slabi de angeru, in Maramuresiu, se feresecu a pronunciá cuventulu „natiune" ci vorbescu numai de „confessiune." („A mi felekezetünk!") Asié s'a renegatu multe familie de frunte romanesci in Maramuresiu, intre cari a Stoicesciloru d'in care s'a trasu si ultimulu episcopu allu Vadului si se tragu surculii baronasi de asta-di, ruditi cu famili'a Manu, ce inca se afla pre callea renegàrii. — Preste totu, Maramuresiulu geme de renegati romani, nu numai magiarisati, ci si rutenisati prin beserica, precandu inca romanii erau supusi eppului ruteanu de Ungvaru. Toti nobilii ruteni sunt de origine romani. —Se pare cà romanii cei bravi emigrasse cu Dragosiu si numai nevoiesii, dedati a suferì sclavi'a, au mai remasu innapoi. Ne prinde mirare, vediendu atât'a lasîtatesi sciindu cà romanii d'in Maramuresiu, cea mai mare parte nobili (30,000 d'in 60 mii), au fostu pururea domni in municipiulu loru. Assemene decadiuti sunt si vecinii loru, nobilii (domni cu curechiu in bâciu si sula 'n palararia) d'in Cetatea-de-Petra. Nobili veti fi, domniloru si frati, candu anim'a vostra va sentî romanesce si mintea vostra va cugetá romanesce. Candu ve veti inspirá de cultur'a si redicarea poporului romanu, candu veti fi fruntea natiunii vostre, si nu cod'a strainiloru! Sè speràmu cà acestu timpu nu este de parte. Multi buni romani se afla in aceste doue districte, multi preuti zelosi si una generatiune juna, inspirata de celle mai nobili sentieminte romanesci; acesti-a lucra neobositu, lupta contr'a indolentiei; are inse a purcede cu tota crutiarea . . . o scimu acest'a si cunoscundu impregiurarile scimu apretiui si modulu loru de purcedere.

Dar' sè revenimu la alegeri. Câtu pentu Maramuresiu, dorimu cá dd. fosti deputati Petru Mihali, Vasiliu Iurc'a si Michailu Pavelu sè fia realesi, pentru cà avemu onorea d'a-i cunosce mai de aprope si mai de multu, decâtu ca sè ne indoimu unu minutu despre sentieminte le loru celle romanesci; trebue sè-i spriginimu pentru cà prin ei, prin concursulu acestoru-a vomu ajunge in fine a consolidá partit'a natiunale rom. acolo, unde aceea d'abié respira. Leno gradu. Sè avemu patientia si mai alesu sè luàmu in consideratiune impregiuràrile locali. Plantele crudutie trebue udate si grigite prindu radecine afunde . . . . Candu tulpin'a va fi tare sè nu ne tememu cà nu va produce fructe.

Preste totu, facia cu candidatii romani de partit'a deachiana, parerea nostra este, ca ei sè se alega in tote cercurile romanesci unde candidatu de partit'a natiunale nu pote fi alesu, — cà-ci reessîrea aterna de la impregiurari locali; — dar' sè se alega numai de acei-a' despre cari se scie cà nu au compromisu si nu voru compromite caus'a natiunale. Daca cei de pana acum n'a fostu in tote solidari cu deputatii rom. nat. au fostu inse in cestiunile vitali, apoi sè fimu cu indulgenti'a, cu incetulu se voru apropiá, mai alesu candu pre langa opiniunea publica si alegatorii desceptati inca voru essere pressiune morale a supr'a loru.

Bine sè se teresca inse alegatorii rom. de renegati, de cei cu matie pestritie, si cu unu cuventu de toti cei ce se facu lutu prostu in man'a olariului. Doi deputati, cari in trecutu au figuratu ca romani sunt cari sè nu mai aiba semeni successori! Pop'a nepop'a Gyoka si Pop'a Sîmon.

Scimu bine cà deputatii rom. deachisti tienu cu poterea, cà-ci scrissu este, cà nu e potere decâtu numai de susu de la Tatalu, cu tote cà poterea partitei lui tat'a Deacu este de prea de josu si se sustiene prin: mammonu, momele, mitre, ossa de rosu, si alte assemene ciguri miguri, — cu tote aceste am mai diss'o si repetîmu cà preferimu unu asié numitu romanu deachistu toturoru magiariloru oppositiunali. — Firesce, instrumentu orbu si vile sè nu ffa, cà-ci pre aceste le eschidemu d'in list'a romanesca. — Sè invetiàmu in asta privintia tactica si disciplina natiunale — de la magiari, cari facia cu candidatii romani, chiaru de s'ar tiené si de partit'a loru politica, pururea contracandidedia, pre unde numai potu, unu magiaru, fia acesti-a de ori si care partita. Fas est ab hoste doceri. Pana candu romanii, slovacii, etc. voru alege in camera deputati magiari seau magiaroni sè nu speràmu, cà magiarii se voru lapedá de usurpatiunea drepturiloru nostre, de suprematia, si de opressiunile de totu felulu. Ei actualminte, vediendu simplicitatea poporului nostru abusedia de ea avendu a mana si potere si mediulocu de corruptiune, dar indata ce voru observá cà poporulu nostru s'a desceptatu si-voru trage bine de sama cum sè tractedie cu noi. Quisque fortunae suae faber. Noi sè ne pricepemu interessele nostre, sè fimu omeni, sè ne stimàmu noi insi-ne, apoi ne voru respectá si altii. Dii laboribus omnia vendunt. Fàra a lucrá, a luptá nu vomu ajunge la nemica.

Câtu pentru miscamintele electorali d'in Transil-

Digitized by Hungarian Academy of Sciences and Szeged University Library/Centre

v a n i'a . precum, preapucinu avemu de inregistratu, pentru cà romanii stau in reserva, asceptaudu pote convocarea congressului si conclusele ce va luá acestu-a. Pana atunci inse, magiarii lucra si candidedia deputati magiari in cercuri romanesci, pretotuindene, pre unde mai nainte passivitatea romaniloru li lassasse terenu liberu. Se pare cà mare parte a inteligintiei nostre vre sè remana éra passiva, asiè precum remasesse in 1869.

Gressiela, mare gressiela ar' fi acest'a. Am dîssu cà este imperiosa necessitate d'a se inscrie toti alegatorii romani si dîcemu cà insa-si passivitatea cere, pretinde imperiosu cá in tote cercurile romanesci sè se alega deputati romani, cà-ci numai astfelu passivitatea are valore. Ce sè urmedie apoi, vomu spune in nr. viit. Ne vrendu ca sè preocupàmu conclusele intelligentiei rom. d'in Transsilv. am observatu pana acum reserv'a cuvenita, lassandu celloru in prim'a linia interessati si mai competenti a se enunciá, vediendu inse, pipaitur'a intru intunericulu chaotelui urdîtu prin conferinti'a de la Sabìu, vediendu siovaiturele Archiereiloru nostri, credemu cà este supremulu timpu de a da mai viua espressiune opiniunii publice latente si de a da unu impulsu mai energicu si directiune pronunciata activitatii s p r e e f e c t u i r e a m a i v i g o r o s a p a s s i v i t a t i i.

Cu bucuria aflàmu cà romanii d'in Abrudu suscepura lupt'a electorale vrendu a sterge rusînea d'a suferì, ca prin passivitatea loru Abrudulu sè fia inc'odata representatu prin D. B i t t o, acesta nulla politica, acesta mediocritate ministeriale, acestu patronu si frate de cruce allu romanu-fagului Aporu. Abrudanii au onorific'a detorintia d'a trantì pre Bitàulu, care, ne fiindu harnicu d'a face neci macaru pre advocatulu, s'a têreitu pana s'a veritu pre scaunulu ministeriale unde au doveditu incapacitate deplina si ura in contr'a romaniloru. Cuibulu lui l a n c u si B a l i n t u nu pote lassá ca sè fia batjocuritu inca odata, ci alegutorii romani se voru grupá toti in giurulu Dlui adv. Mateiu N i c o l a. Asta data invingerea va fi cu atâtu mai usiora, cu câtu oppositiunea magiara inca va cotribuì la trantirea acellui cutrieratatoriu de tierra, care, ca si alte nulitati ministeriali, numai in Transsilvani'a potura gasì, in urm'a passivitatii romaniloru, câti-va netericiti, cari sè-si dee voturile pre bani si alte favori ministeriali.

Ceea ce ne interessedia inse neassemenatu mai multu, decâtu trantirea pura si simpla a candidatului-ministru si ceea ce are immensa valore pentru romani este: d'a dovedì cà A b r u d u l u e c o m m u n i t a t e r o m a n e s c a. Totu asié Alb'a-Iuli'a, Hunediora, Hatiegulu, etc. Pana candu indolenti'a fratiloru nostri romani d'in aceste, si alte locuri, nu se va scuturá bine de coma si de chica, pana atunci ei sè nu cutedie a se plange, cá-ci plansorea loru este numai rusînea faciei loru. — Asta data numai atât'a, dar' am crediutu de neaperata trebuintia a o spune in ajunulu imminentei restauratiuni a magistrateloru orasienesci, d'in Transsilvania.

C a t o. C e n s o r.

Respunsu Dlui Dr. At. Marienescu

in O r a v i t i a.

(Fine.)*

Colonìele Romane.

Afara de celea insîrate, cestiunea nostra g e n e t i c a, mai pretinde de la noi pucina paciintia; pretinde quasi sè ne avisàmu si la: C o l o n i e l e, R o m a n e; factorii fundamentali ai conservàrei si latîrei elementului latinu.

Se scie cà lumea vechia a avutu, — vremu se dîcemu numai intielesu marginitu, Europ'a — doue popore i s t o r i c e, supra-numite cu dreptu si c l a s s i c e: G r e c i i p e n t r u O r i e n t u, R o m a n i i p e n t r u A p u s u.

E l i n i i, poporu maritimu, cei d'antâi seditori si cultori ai civilisatiunei europene i n v i n e a p e l a s g i l o r u de pre peninsul'a Emului; de aici prin comerciu, colonìe si totu ce se pote dîce superioritate spirituala s'au intinsu departe pre langa Mediterran'a; d'in A s i'a m i c a fecera I o n i a, d'in p o l e l e I t a l i e i, G r e c i a m a r e; pre tronulu f a r a o n i l o r u E g i p t u l u i se urcara Ptolomeii; pre tronulu F l a v i i l o r u, dupa ce s'au stinsu I u l i a n i i si I u s t i n i a n i i au urmatu: D u k a s si F h o k a s; Olimpulu, ceriulu (e n t o u t o n i k a) si pamentulu a vorbitu cu preferintia elinesce (imperatorii romani, apostolii, etc.) si totu-si, lucru de minune in istoria, acesti elini numai sunt in lume; regatulu celu menuntu de adi cu 1 milionu 300 mii locuitori, liberatu pre cont'a simpathìeloru ce detorescu poterile moderne Elladei classice ore-candu, d i s p a r e i n p r o p o r t i u n e. — pote au mai trecutu fractiuni de asiè numitii g r e c i la noi in lume, sè produca c a l u g à r i, si f a n a r i o t i si sè venda piperiu si golonde cá jidanii,

D'in contr'a R o m a n i i, poporu continentalu de pre cealalta peninsula meridiana redicatu cu s u p e r i o r i t a t e a p o t e r e i, redicatu in a p u s u, a progressatu in O r i e n t u; nu sè se fia stinsu, ci s'a m u l t î t u cá n a s i p u l u m a r e i; s'a immultîtu luptandu-se 1 millenariu pentru a a s s i m i l á l u m e a v e c h i a; alte doue millenarie pentru e s i s t i n t i'a, pentru r e v i n d i c a r e a p a m e n t u l u i patriei romane, calcatu fàra indurare d e t e u t o n i i v a n d a l i, de s c i t i si de s a r m a t i; asta-di r a s s'a l a t i n a este in domeniulu eredîrei strabune, aceloru doue peninsule ale mediterranei, a Galiei; ma si p a t r i'a a d o p t i v a, Daci'a lui Traianu, ti-se pare „r e d i v i v a"; asta-di rass'a latina in butulu dusmanieloru cumplite, civile si straine, este mai latîta, mai vigorosa in Europ'a; numera 100 milione, câtu ti-cade la inima sè canti carmenu cu Oratiu.

G e n s, quae cremato fortis ab Ilio
Jactata Thuscis aequoribus, sacra
Natosque maturosque patres
Pertulit Ausonias ad urbes
D u r i s u t i l e x tonsa bipennibus
Nigrae feraci frondis in Algido
Per d a m n a, per c a e d e s, ab ipso
Ducit o p e s a n i m u m q u e, f e r r o.
Non h y d r a secto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem:
Monstrumve submisere Colchi
Majus Echioniaeve Thebae.
M e r s e s p r o f u n d o, pulcrior evenit:
L u c t e r e, multa proruet integrum
Cum laude victorem, geretque
P r o e l i a c o n j u g i b u s loquendo. etc.

Se fia lucrulu mai evidentu feceràmu paralel'a acest'a intre e l i n i si l a t i n i; acum vedîndu de una parte figurandu 100 millione, de cealalta 1 millionu, — si sè fia pàna dupa capu si $^1/_2$: ni vine una intrebare curiosa, de unde acésta minune; respundemu pre scurtu d'in n a t u r'a c o l o n i s à r i i, si d'in n a t u r'a p o p o r e l o r u r e s p e c t i v e:

G r e c u l u sarbedu si rece cá sloiulu, superbu si ingamfatu plantatu d'in Ellad'a, vitiele sale nu le-a oltuitu in alte pamenturi selbatece numite cu dispretiu; barbare; s'a intunecatu c e r i u l u E l l a d e i; s'a intunecatu de locu si tote p l a n t a t i u n i l e, c o l o n i e l e e i in Europ'a, Asi'a si Afric'a; — ma, daca d'in intemplare nu redicau Flavii una Roma noua la Bisantiu, care pre cont'a c u l t u r e i l i m b e i e l i n e, si a b e s e r i c e i i n f l o r i t o r i e o r i e n t a l e, — de la Heraclide s'a e l e n i s a t u, ne tememu, cà amu scí mai multu de elini, cá d'in classicitatea loru.

R o m a n u l u, m a i f e r b i n t e cá f o c u l u, tî-se pare framentatu d'in lav'a Vesuviloru, — si d'antâiu insuratu fàra petîre, — a farmecatu mai a n t â i u L a t i u l u, prin L a t i u, I t a l i'a, prin I t a l i a, t o t a l u m e a r o m a n a; si totu processulu acestu-a se esplica in prudinti'a romaniloru a d i r e g e c o l o n i e l e. [1])

Romanii de la poporele italice sfarmate prin arme, in locu de bani, — precum alesu in tempii nostri — au pretinsu amenda una p a r t e d e p o p o r u, si una p o r t i u n e d'i n t i e r a.

Poporulu subjugatu cá atare, incependu de la Albani, au adusu numerulu p l e b e i l o r u; éra pamentulu a trecutu i n v i s t i e r i'a s t a t u l u i; plebea Romei nici una-data n'a avutu conditiune asiè serviia cá si la alte popore; lucru naturalu, Rom'a mai intâiu a invetiatu a supune pre mum'a sa Alb'a, cu fratii ei latini; si cine nu este crutiatoriu mumei sale? fratiloru sei?

Immultîndu-se astfeliu poporatiunea Romei acum cu inceputulu Republicei vedemu framentàrile a g r a r i e (Lex agraria. [2])

Senatulu Romanu acum — de la casulu cu Coriolanu — s'a ingrigitu cum se departeze d'in Rom'a in rendu acestea eleminte, si sè le inlocuésca cu altele mai aplecate pàna una alta — fàra scadere, nu numai ci cu intarirea Republicei; ingrigirea acést'a a senatului a culminatu in d'regerea succesiva a colonìeloru; cum amu dîce pentru omulu celu seracu esiliu e onorificu (si de omenìa la Romani, cà-ci anglesii etc. colonisasera Indiele cu diavoli incarnati); ci se vedemu, — pentru cà si noi suntemu colonii lui Traianu — formalitàtile colonisàrii;

Precandu erá a se tramite colonì'a, se adunà tota multîmea poporului; si facundu-se distribuirea pamentului patriei noue, colonii purcedeau in c o l o n e b e l l i c e, sub ducerea t r i u m v i r i l o r u.

Venindu in patri'a noua, numai decâtu au t r a s u a r a c e si au r e d i c a t u c i u h e, — cum se dîce la noi ungurenii, — in gropile acestea au gramaditu pamentu si sementie aduse de acasa d'in patri'a strabuna; acum cu unu plugu de arama, trasu de unu bou si una vaca se demarcá m a r g i n i l e f i i t o r e i c e t à t i d u p a r i t u l u a u s p i c i e l o r u s a r e; bresd'a arata o sepau colonii mai afundu pàna ce estu-modu r e d i c a r a v a l u - s î a n t i u; atunci vitele aratrului se imolau dieitàtei acelei-a, carei-a s'a inchinatu, dedicatu nou'a cetate.

Senatulu prudentu s'a ingrigitu, cá la vedere sè nu fia nici una osebire intre c a p i t a l a si c o l o n i a. Augurii si mesuratorii semnau locuinttele si mosîele usurpandu terminii si monumintele vechiloru locuitori; éra duumvirii (cosulii), quinquenalii (censorii) si decurionii (pretorii) si-puneau in lucrare oficiele loru.

C o l o n i e l e se guvernau in forma r e p u b l i c a p a, si pentru Rom'a administrau m i l i t a r i; in adeveru coloniele n'au fostu alta, decâtu i n s t i t u t e m i l i t a r i; a supr'a pàcii si bataliei se decidea in Rom'a.

Cetàtile redicate estu-modu la potere, nu nesuiau a se e m a n c i p á d e s u b R o m'a, mam'a loru, cà-ci jugulu, sarcin'a erá usiora — daca administratiunea erá libera, republicana — pre candu in Rom'a, sub imperati tote poterile de statu erau concentrate in person'a imperatului, ori depindeau de la numirea lui; coloniele departate alegeau magistratii sei cu d e p l i n a l i b e r t a t e, — aici jace motorulu principalu, diferinti'a intre c o l o n i e l e g r e c e s c i si c e l e r o m a n e; grecii c e n t r a l i s t i c i se fecera urgisiti in ochii c o l o n i e l o r u, f i c e l o r u l o r u; — chiaru precum Angli'a si Ispani'a cu colonii sei americani — si in dîlele de nevoi, ficele, colonìele au fostu i n d i f e r e n t e de sortea patriei mame; pàna ce d'in contr'a coloniele romane d e c e n t r a l i s a t e se considerau cá totu atâtea s u b u r b i e ale U r b e i e t e r n e, membre ale acelui-a-si corpu natiunalu.

Pre langa c o l o n i e, cuiburile espresse ale elementului romanu, au figuratu totu atâtea si mai multe m u n i c i p i e (cetàti mosnene), cu mai pucina stralucire, inse si cu mai multa independintia; d. e. in Panonia, Acineulu, Sabaria Carnuntum, Petoviu, Sciscia, Mursa, etc., c o l o n i e r o m a n e; Bregetiu (Szőny) Vindobona, — Viena, — Rhispia (Vasvár), Iovia (Gradatz) s. a. c á m u n i c i p i e; ci precum coloniele, asié si municipiele s'au scutitu in umbr'a cetàtii R o m'a, unic'a capitala a imperiului, ma si a lumei; care cu dreptulu se pote asemená cu unu p a t r i a r c h u v e n e r a n d u o c r o t i t o r i u si antâiu siedietoriu pre scaunu in midiloculu familiei sale.[3])

Beiusiu, in lunele de primavera, 1872.

Ioane Silviu Selagianu, m. p.,
profesoriu.

D'in Silvani'a.

Reuniunea invetiatoriloru romani Selageni, conformu anunciului publicatu in Nr. 39. a. c. alu pretiuitului diurnalu „Federat." si-a tienutu in comun'a B a s e s c i la 13. maiu a. c. sub presidiulului Ionu I a r d'a, a 2-a adunare generale.

Presenti au fostu afara de vre-o 40. membri ordinari si respective, invetiatori, unu numeru considerabilu de preoti si intieleginti mireni d'in locu si giuru.

Dupa celebrarea cultului diviu si invocarea spiretului santu, siedinti'a prima s'a inceputu la 10. óre.

1. Inaiute de deschidrea siedintiei dlu protopopu locale invitatu de o comissiune de 3. membri s'a presentatu in localitatea adunarei, care a fostu scol'a locale, fiindu primitu la intrare cu „sè traiesca"; dupa care luandu numai decâtu cuventulu, saluta adunarea prin cuvinte calduróse incunosciintiendu-o, cà luandu in consideratiune maretiulu scopu alu Reuniunii a provocatu pre toti invetiatorii d'in tractulu D. Sale a sè infacisiá la adunare si a sè face membri ai reuniunei, assecurandu-o apoi despre totu sucursulu potentiosu d'in partea DSale.

2. Vice presiedintele saluta adunarea prin una cuventare acomodata, multiamesce dlui protopopu pentru bunavointi'a aretata, accentuédi apoi prin cuvinte calduróse insemnatatea societatiloru in genere si alu acestei Reuniuni in specie; provóca pre membri, cá in unire sè colucre la inaintarea scopului ei, si dechiara apoi siedinti'a deschisa.

3. Presentandu-se prin v. presiedinte una programa, dupa care ar' avé a urmá ordinea obiecteloru discutende, sè primesce. 4. Dupa cetirea protocolelcru luate in adunàrile comitetului, si darea desluciriloru necesarie d'in partea presidului facia cu insarcinàrile avute, sè purcede la alegerea unei comissiuni pentru inscrierea membriloru noui si incassarea tasseloru si pentru cá membrii noui se póta luá parte activa la discusiunile ulteriori, siedinti'a sè suspinde pre $^1/_2$ óra, incependu-se inscrierea membriloru. Dupa redeschiderea siedintiei referintele comissiunei relatéza despre resultatulu inscrierei, ceea se iè spre sciintia introducandu-se nouii membri in list'a membriloru.

5. V. presiedintele I o a n e J a r d 'a, considerandu, cà scopulu principale alu acestei Reuniuni e inaintarea spiretuala a invetiatoriloru; considerandu cà pentru inlesnirea ajungerei acestui scopu e de lipsa, cá pentru fia caro invetiatoriu si respective membru alu Reuniunei sè se deschida ore-si care cercu de activitate, sè i-se dée ocasiune a-si esercitá poterile sale spiretuale; considerandu apoi, cà o parte insemnata a invatiatoriloru si respective a membriloru Reuniunei, parte pentru indepartarea, parte d'in lips'a medilocelorу nu sè potu infacisiá la adunarile ei; considerandu, ca adunàrile generali tienute odata in anu, neci cà au tempu a sè ocupá in specialu cu ascultarea propuneriloru practice d'in partea membriloru, si asiè scopulu principalu alu Reuniunei devine negligatu, propune infiintiarea câtoru-va reuniuni filiale ale acestei Reuniuni generali, care estindiendu-se preste unu teritoriu mai micu in adunàrile loru ar' avé a luá propuneri practice d'in giurulu invetiamentului, si astufeliu a colucrá

---

*) Vedi Nrii 48, 49, 50, 52, 54, 55 si 56 ai „Fed."

[1]) A se vadé L. Heine Opusc. I. si VIII.

[2]) Legea agraria la Romani a cuprinsu projectulu acestu-a: cá agrulu publicu cascigatu cu sangele si sudorea crunta a poporului, éra pàna acuma u s u r p a t u n u m a i p r i n b o i e r i, cum si p r i v i l e g i u r i l e a u s p i c i e l o r u impreunate cu pamentulu acestu-a sacratu, sè se impartiesca dupa una cumpena ecuitabila si cu poporulu-plebea.

[3]) A se vedé la Cesare Cantu Cart. III. pag. 496.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

la inaintarea spiretuala a invetiatoriloru. Acésta infiintiarea fiindu primita in principiu, pentru pregatirea unui proiectu de impartire si constituire sè alege una comissiune de 8. membri.

6. Prin Presidiu se aduce la cunosciintia, cà d. Andreiu Cosm'a notariu la trib. reg. in Zelau, a binevoitu adoná bibliotecei Reuniunei unu esemplariu d'in manualulu „Instructiune la tractarea globului pamentescu"; unu esemplariu d'in gramatic'a magiaro-romana, edata de d.s'a si unu esemplariu d'in calendariulu „Amiculu poporului" pro 1872; asemenea pentru 10 membri ai reuniunii câte unu esemplariu d'in gramatic'a magiaro-romana.

Se primesce cu cea mai mare placere sprimandu-se dlui Andreiu Cosm'a multiamita protocalaria.

7. La propunerea d. Ioanu Cosm'a sé decide: Reuniunea prin presidiulu sèu va pregati si substarne, pre calea inspectoratului cottensu, ministrului de cultu si instructiune publica, una representatiune, prin care va fi rogatu, cá sè se indure a midilocí, cá prescriptiunile §. 147. d'in art. de lege 38 privitorie la provederea invetiatoriloru participandi la adunàrille Reuniuniloru, d'in partea comuneloru, celu pucinu cu carausî'a, sè se estinda si asuprá invetiatoriloru confessionali.

9. Pentru inlesnirea incasarii tasseloru membriloru Reuniunii s'a alesu in fia care tractu protopopescu câte unu colectante, care, incassandu tassele, le va inaintá cassariului Reuniunii.

9. La propunerea d. Stefanu Timocu, reuninuea impune de detorintia morala fia carui membru alu ei, procurarea opului edatu de dlu Basiliu Petri cu motto „Poterea invetiatoriului stà in metodulu seu", — atâtu de necesariu pentru invetiatoriu.

10. Presentandu-se prin Presidiu ordinatiunea ministeriale sub nro. 26.035 dtto Bud'a, 5 ianuariu 1872, privitoria la recomendarea d'in partea Reuniunei a loru duoi invetiatori mai escellenti d'in sinulu Reuniunei (estindindu-se Reuniunea preste doue comitate) pentru premiare d'in partea ministeriului de cultu si instructiune publica cu câte unu premiu de 100 fl. val. a. se decide: alegerea invetiatoriloru recomandendi spre premiare sè va intemplá prin votisare secreta, insarcinandu-se pentru culegerea voturiloru si relatare in siedinti'a urmatoria, comisiunea esmisa sub puntulu 5. Totu odata, considerendu, cà prin cuprinsulu ordinatiunii amentite mai susu, cerculu de activitate alu Reuniniuloru s'a largitu, considerandu, cà acestu dreptu nu face esceptiune intre invetiatorii si Reuniunile confessionali si invetiatorii si Reuniunile comunali; ministrului de cultu si instructiune publica, pentru marinimositatea cuprinsa in acea ordinatiune, prin una adressa substernuta de presidiulu Reuniunii se va esprime sentiemintele de multiamita ale acestei Reuniuni.

Cu acestea, fiindu tempulu inaintatu, siedinti'a s'a inchisu la 2. ore d. a.

Siedinti'a II.

1. Cetindu-se protocolulu siedintiei trecute s'a autenticatu.

2. Comissiunea pentru revederea stării cassei si pregatirea bugetului relatéza despre starea cassei si pregatirea bugetului. Averea Reuniunei si respective cassá ei e la 242. fl. v. a.

3. Comisiunea pentru impartîrea Selagiului in câte-va reuniuni filiale relatéza si substerne proiectulu sèu de cuprinsulu urmatoriu:

Intregu teritoriulu preste care se estinde Reuniunea si respective intregu Selagiulu se imparte in 5. Reuniuni filiale. Fia-care d'in acestea reuniuni va avé unu presidinte alesu d'intre dd. protopopi, cari totu-de-un'a voru avé a conchiamá adunarea si a duce presidiulu in trenss'a; si unu vice presiedinte alesu d'intre invetiatori, care in absenti'a presiedintelui va conchiamá adunarea si va duce presidiulu.

Impartirea va fi urmatori'a:

1. Tractulu protopopescu Ipu-Valcau, presiedinte d. Ioanu Vicasiu, v. presiedinte Macedonu Botianu 2. Tractulu Crasn'a-Pericei, presiedinte d. Ioanu A. Lemenyi, v.-presiedinte Ioanu Hendea 3. Tractulu Oartia-Basesci-Samsodu, presiedinte d. Gregoriu Popu, v.-presiedinte Stefanu Timocu. 4. Tractulu Bredu-Notiegu-Ciocmanu, presiedinte d. Teodoru Popu, v.-presiedinte Ionu Jard'a. 5. Tractulu Eriu-Sarvadu, presiedinte d. Vasiliu Popu, v.-presiedinte Gabrielu Aluasiu.

Acestea Reuniuni filiale voru tiené duoe adunàri in fia care anu scolastecu, in care se voru tractá objecte d'in giurulu invetiamentului si respective se voru luá propuneri practice cu elevii d'in scol'a, unde se va tiené adunarea, relatandu-se apoi despre resultatu adunàrii generale prossime. Starea cassei Reuniunii precum si tote referintiele ei facia de membrii si individii esterni in aceste reuniuni filiale nu va vení nici la unu casu obiectu de desbatere. Acést'a constituire a reuniuniloru filiale va avé valóre unu anu. Acestu proiectu sa primitu cu acea adaugere, cà propunetorii in adunarile Reuniuniloru sè si-insinuedie temele loru la presiedinte celu pucinu cu 3. dîle innainte de adunare.

4. Comissiunea pentru culegerea voturiloru cu privire la invetiatorii recomendendi de reuniune spre remunerare substernendu protocolulu de votisare relatéza, cà majoritatea voturiloru a obtienutu Ioane Jard'a, invetiatoriu in Agiresiu, si Teodoru Popu, invetiatoriulu de Basesci. Se insarcinedia presidiulu a inaintá recomendatiunea, impreuna cu protocolulu de votisare prin inspectoratulu scolastecu comitatensu ministeriului de cultu si instructiune publica.

5. La propunerea dlui Ioanu Cosm'a Reuniunea dechiara si alege pre dlu Iosefu Kerekes, inspectore comitatensu, si pre dlu advocatu Geergiu Filipu de membri onorari a ei, insarcinandu presidiulu a li tramitte diplomele si câte unu esemplariu d'in statute.

6. Adunarea generale d'in anulu venitoriu sè va tiené in comun'a Bobota in 12. maiu 1873.

Aceste sunt decisiunile aduse; ar' fi mai fostu cetirea unui operatu presentatu prin Ioane Iard'a inca in anulu trecutu, care inse d'in caus'a tempului inaintatu nu sau potutu cetí.

Acum'a sè trecemu la primirea, cu care Reuniunea nostra a fostu primita in Basesci. D'in capulu locului trebue sè marturisimu, cà nu am dubitatu nici pre unu momentu, cà comun'a Basesci, capital'a romaniloru Selageni, va fi totu-de-un'a la inaltîmea missiunei sale; inse la una primire ca cea d'in 13./1. maiu nu ne-amu asceptatu. Flamur'a nationala, ce falfaiá falnicu pre turnutiulu, ce stá a supr'a scolei si desfatá ochiulu privitoriului, ni anunciá inca in diori de dî un'a d'intre celea mai insemnate dîlle d'in vieti'a junei nostre Reuniuni. Onore si recunoscintia d. protopopu Gregoriu Popu si d. Georgiu Popu, cari indata ce au fostu incunoscintiati despre tienerea adunàrii in Basesci, s'au nesuitu in tote poterile, cá jun'a Reuniune invetiatoresca, de-si pàna acuma formédia unu punctu de pucina insemnetate d'in vieti'a sociala Selagena, se fia bine primita in Basesci; si adeca in intielegere cu senatulu scolastecu in un'a d'in siedintiele acelui-a au adusu decisiune, prin care s'a asemnatu d'in averea scolei una suma de 50 fl. v. a. pentru primirea acestei Reuniuni. Onore si recunoscintia senatului scolastecu, comunei, care si cu asta ocasiune s'a aflatu la inaltîmea missiunei sale, care si cu asta ocasiune a documentatu, cà e gat'a totu-de-un'a a spriginí si conlucrá la inaintarea mediloceloru, ce sierbescu spre inaintarea invetiatoriloru si in legatura cu acést'a, inaintarea culturei poporali.

Diu'a de 13. maiu, de si un'a dintre celea mai frumose dile, care poporulu economu o potea intrebuinti'a spre inaintarea economiei sale, a fostu totu-si pentru poporulu Basescénu una dî de serbatore. Plina au fostu de poporu, cu ocasiunea celebràrei servitiului divinu, beseric'a cea pomposa d'in Basesci. Poporulu, adunatu apoi, in corpore, s'a presentatu in localitatea adunàrii, spre a lua parte la decursulu ei. Dupa inchiaiarea siedintiei prime pre la 2 ore, candu intreg'a adunare, fiindu invitata a luá parte la prandiulu comunu, pregatitu la locuinti'a propria a invetiatoriului, se departá de in localitatea adunàrii numerulu frumosu de intielegintia d'in a carei-a facia nu se vedé altu ceva decâtu semtieminte de bucuria; multimea poporului adunatu, band'a comunale ce petrecea adunarea cu unu mersu nationalu; cu unu cuventu iubirea, interesarea, cu care Reuniunea si respective corporatiunea invetiatoresca a fostu primita, ni da ocasiune a sperá la unu venitoriu mai ferice ni dà ocasiune a perá, cà prin adunàri si conveniri, corporatiunea invetiatoresca inaltiendu-se spiretualminte pre acea culme a culturei, pre care stau asta-di invetiatorii poporeloru mai inaintate in cultura, va poté ocupá cu demnitate loculu cei compete in societate.

Asié s'a petrecutu diu'a de 13. maiu in Basesci, care va remané totu-de-un'a pentru Reuniunea nostra una dî de placuta suvenire. Dèe ceriulu multe comune asemenea, dèe ceriulu in fruntea fie carei comune astfeliu de conducatori, si atunci potemu fi siguri de triumfulu causei. In urma esprimendu-ne si cu asta ocasiune, in numele reuniunei, in numele confratiloru invetiatori, care au fostu de facia, ferbintea multiamita d. Gregoriu Popu si d. Georgiu Popu li uramu indelungarea firului vietiei la ani indelungati si fericiti, cá sè pota conlucrá la inaintarea poporului insetatu de cultura.

Ioane Iard'a,
v.-presiedintele reuniunii.
Ionu Chitt'a,
not. reuniunei.

Aghiresiu, 22. maiu 1872.

Stimate Domnule Redactoru! Comun'a nostra a reinviatu. In 18. maiu amu avutu onore a asiste la esamenulu, care la datu bravulu nostru invetiatoriu Gavrila Monasterianu cu pruncii nostri amblatori la scol'a nostra confessionale d'in locu. Amu fostu insufletîti vediendu resultatulu, care nu s'a mai pomenitu in scol'a nostra, cà-ci fiacare pruncu scie cetí si scrie, ma cei d'in despartiementulu alu II. si III. a sciutu respunde d'in tote obiectele prescrise de lege preste asceptare. Ti-saltá anim'a de bucurìa cum cutare fetitia mica cu desteritate desemná marginele tierei nostre Transilvani'a. Se intreceau pruncutii la provocarea onorab. protopopu in desemnarea fluvieloru, cetàtiloru si muntiloru acelei-a-si, éra mai mare ni fù surprinderea candu amu vediutu cum despartiementulu alu III. mesurá geometrice suprafaci'a gradineloru, otarului si drumului — firesce pre tabla. Cu unu cuventu esamenulu a fostu cum se pote mai splendidu, éra bucurì'a parintiloru nespusa.

La astfeliu de succesu amu si calculatu indata ce amu audîtu, cà inspectorele civile in visitatiunea sa, care o face, dupa cum se vede, cu scopu de a ne inghitî scolele nostre confessionale, nu numai cà o a lassatu afara d'in numerulu celoru inghitiende, ma a fostu moraliter silitu a incarcá scol'a nostra de laude, scriindu-le atâtu in diuariulu scolei, câtu si in notitiele sale.

Cu finea maialului, prin indemnulu benemeritatului d. protopopu Gavrila Popu, docentele nostru a enunciatu cumcà domineca, adeca in 19. maiu a. c., se va serbá maialulu pruncilor amblatori la scola. Numai decâtu dupa acest'a docentele, inspectorele si curatorele primariu pusera tote in miscare, pregatira una flamura nationale, de care inca pàna acum n'amu vediutu in comun'a nostra. Indemnara parintii spre pregatirea primei sarbàri spre mirarea straniloru, de cari se gasescu destui in satulu nostru. Resultatulu fù, cà domineca la 12 ore tota tenerimea statù in ordene in fronte cu tricolorulu nationale la cas'a adeveratului nostru parinte sufletescu Basiliu Bochisiu, de unde apoi in ordene pornì la loculu destinatu pentru maialu pre langa diverse mersuri nationale romane. Mam'a maialului fù Dn'a preutesa locale, carea nimicu n'a crutiatu, numai sè reesa acesta petrecere asié precum s'a intemplatu. Ni incoronà maialulu fic'a Dsale, gentil'a Dsiora Veronic'a Bochisiu, precum si frumos'a Dsior'a Catalin'a Chelemenu, care inca luà parte pàna ser'a la acesta serbare nationale. Mai avuramu onore si de 3 domni de la Clusiu, cari ni infrumsetiara maialulu cu jocurile „Roman'a" „Ardelen'a" „Hatiegan'a", etc. Ne petrecura la loculu destinatu pentru maialu inca si veneratii betrani ai comunei nostre, a caroru-a peru au albitu sub sarcin'a betranetieloru si a caroru facia erá vesela vediendu pre nepotii loru cum si-petreceau sub tricolorulu nationale. Pecatu cà onorab. d. protopopu si parintele nostru locale n'au potutu sè asiste la acesta petrecere, d'in causa cà au plecatu mai incolo la luarea esameneloru. Petrecerea durà pàna la 10 ore ser'a, candu printre strigate de „se traiesca natiunea, sè traiesca bravii ei conducatori" ne reintorseramu cu toti in ordenea amentita, ducandu cu noi una suvenire dulce. Dèe ceriulu, cá asemenea petreceri cu semtiu nationale sè se faca intre toti romanii, cari de siguru voru si fi, daca voru avé toti asié protopopi, preoti si docenti bravi, precum in presentu se bucura comun'a nostra, si atunci nu vomu avé frica, cà scolele nostre confessionali se voru preface in comunali prin amenintierile ocarmuirei.

Primesca cu toti d'impreuna cu domn'a preutesa, frumosele Domnisiore si domni, cari ne onorara cu presenti'a Dumneloru, multiumit'a nostra!

Unu sateanu.

VARIETATI.

*** († Necrologu.) Comitele Scarlatu Ro-Rosetti au repausatu in 18/30 maiu, a. c. in etate de 70 de anni. Carlu Rosetti au fostu unu omu forte amabilu in secietate, iubitoriu de patria si cultur'a natiunii salle. Este cunoscutu prin serviciele salle aduse statului romanu si scoleloru populari. Nemoritoriulu Eliade si-a tiparitu prim'a sa gramatica cu spesele repausatului Rosetti, carele e cunoscutu si publicului rom. de d'in coce. D'insulu au pusu pétra noua la mormentulu lui Lazaru in Avrigu, d'insulu pusese premie pentru felurite traductiuni d'in scriptorii latini (De bello gallico, Iernandes, etc.) cari inse nu s'a datu. — Betranulu Rosetti, cu totu spìritulu de economìa, ce lu dominá, sunt mai multi anni, dîce „Tromp. C." — de candu n'a voitu sè inchiriedie la judani neci un'a d'in mai bine de 20 case si mai multe pravalle ce are in Bucuresci, cu neci unu preciu si cu neci una conditiune. — Nu scimu daca d'in frumos'a avere au lassatu ce-va spre scopuri nationali. Fìa-i tierrin'a usiora!

*** (Necrologu.) Ionu Novacu de Hunedior'a, majoru impr. r. in pensiune au repausatu la Hatiegu, in 22. maiu, a. c. — Fia-i tierrin'a usiora!

*** (Ministrulu de interne) a provocatu pre comitii supremi prin unu cercularia datatu de la 5. l. c., cá indata dupa actulu de alegere sè-lu incunosciintiedie pre cale telegrafica fara amenare si nemidilocitu despre resultatu. Ér' acolo unde nu s'ar aflá statiune telegrafica sè se ingrigesca de a-i comunicá resultatulu prin persone de incredere. — Conferintiele cu croatii s'au inchiatu. Lónyay a plecatu vineri la Vienn'a si a luatu cu sine si projectulu rescriptului prin care se va deschide diet'a croata, spre a-lu presentá Maj. S. pentru aprobare.

*** (Prospectele secerisiulu in Romani'a.) In cursu de patru-spre-diece dîle Romani'a a fostu supusa unei tentatiuni dorerose. Temerea de unu secerisiu slabu, ba chiaru de fomete, cuprinsesse si vessá tote spiritele. Acésta temere inse a disparutu. In Bucuresci ploua aproape necontenitu vre-o trei dîle incoce, si raportele telegrafice d'in provincie anuncia, cá ploi'a s'a estinsu preste tota tier'a. Guvernulu luasse degià mesure, spre a oprí esportulu de bucate, candu de-odata ploi'a manosa nimicí tote acele despusetiuni, cari aru fi periclitatu pre lungu tempu comerciulu romanu; inse dorere, in casuri de acestea nu este altu midilocu de scapare. Vegetatiunea s'a restauratu multu chiaru in acestu tempu scurtu, de candu ploua. Pomii, ale caroru frundie incepussera a ingalbení, au inverdîtu de nou. Porumbulu (cucurudiulu) in multe districte s'a restauratu prin ploia chiaru in or'a a doue-spro-diecea; éra in alte districte, unde ploi'a n'a mai potutu ajutá, campurile se voru semená de nou séu cu porumbu, séu o

*

meiu (malaiu). Semenaturele de tomna, granlu si secar'a, carea pucinu se cultiva in Romani'a, inca se voru restaurá, ordiulu lipsesce inse mai de totu, de ora-ce in tempulu candu erá sè se semene a fostu cea mai mare seceta, si asiè aprope pre-totindenea au remasu nesemenatu.

*** (Culegatorii de litere d'in Bud'a-Pest'a) amenintia éra-si cu straicu. Inca inainte de ast'a cu vre-o doue septemane personalulu d'in fia-care tipografìa a presentatu principaliloru respectivi o tarifa cu pretiuri urcate si cu mai pucinu tempu de lucru. Principalii se consultara impreuna a supr'a acestei tarite si incuviintiara pre deplinu cererea, d'a li se urcá plat'a, inse in privinti'a tempului de lucru decisera a remané pre langa usulu de pàna acum, adeca 10 ore pre dî, precum este si in Vienn'a. Culegutorii inse, fára a mai luá la desbatere acésta procedere a principalilocu loru, inca luni'a trecuta dechiarara in mai multe tipografìe, cà voru sistá lucrulu, daca nu li se voru impliní pretensiunile. Se spera inse, cà differintiele acestea se voru aplaná mai inainte d'a luá dimensiuni mai mari; ba scimu cu siguritate, cà unii tipografi au si scadiutu tempulu de lucru de la 10 la 9 ore pre dî.

*** (Anunciu.) Firm'a Alex. F. Heksch si Iacobu Nlaschitz, proprietari si editori ai diuariului „Neuer Freier Lloyd" d'in Pest'a, infiintià pentru acestu diuariu una representantia de Redactiune si Administratiune in Vienn'a (Kärntnerstrasse Nr. 8. constr. I. — Acestu organu de publicitate se occupa mai alesu cu cestiuni de economi'a natiunale si editorii promittu cà „Noulu Lloyd Liberu" va urmarí cu osebita atentiune espusetiunea universale ce se va face in 1873. la Vienn'a. Se recumenda attentiunii commerciantiloru.

Sciri electrice.

Vien'a, 6. iuniu. Clubulu partidei constitutionale otarì a nu acontinuá consultàrile a supr'a cestiunii galiciane, pentru cà sessiunea Reichsratului sè va amená pana in 15 l. c. — Dupa comunicàrile unanime ale diurnaleloru sessiunea dietei se va incepe numai dupa inchiarea delegatiuniloru, in diumatatea a doua a lunei lui octomvre.

Vien'a, 6. iuniu. La tomna Reichsrathulu va votá bugetulu, legea despre recruti si va decide a supr'a reformàrii legii electorale. Legile confessionale inca se voru presentá, asupr'a loru inse va deliberá numai Reichsrathulu directe alessu. D'intre projecte este unulu si pentru suppunerea la dare a averiloru besericesci

Vien'a, 6. iuniu. Proiectulu, ce sa presentatu asta-di despre reformarea universitatii, nimicesce eschiderea catoliciloru vechi de la demnitàtile academice; restringe poterea arciepiscopale asupr'a facultàtiloru teologice de la univeritàtile d'in Prag'a si Vien'a; eschide collegiele de doctori de la universitate.

Crenauti, iuniu. 6. Consiliulu comunale votà 300 fl. pentru innundatii d'in Boemi'a.

Messico, 6. iuniu. Insurectiunea d'in Messico se dîce a fi nimicita si pacea restabilita in partile rescolate.

Tarnopole, 7. iuniu. In Bugdanovc'a, trei mille de la Tarnopolie a erruptu coler'a; pàna acum au moritu 14 omeni.

Parisu, 7. iuniu. Comissiunea de ancheta ascultà eri pre Rouher despre mersulu la Sedanu. Rouher se provocà la consideratiuni politice si affirmà, cà atunci prospectele militari au fostu favoritorie. — Centrulu otarì a nu concede sè ajunga in consiliulu de statu neci officianti de sub guvernulu lui Napoleonu, neci de sub celu d'in septemvre.

Constantinopole, 7. iuniu. Guvernulu turcescu face cunoscutu, cà in urm'a parsimoniei in bugetu nu obvíne neci unu defficitu, ci unu plus de 25.000 lire.

Nouiorcu, 7. iuniu. Conventiunea republicana a primitu urmatoriulu programu: a sustiené pacea cu tierrele esterne, reformarea administratiunii civile si reducerea detorìei statului.

Indreptare. Dat'a telegrammei II. d'in Nr. 55 „Fed." este Baia-„Mare" si nu B. de „Crisiu."

Respunsu. Dlui T . . P . . Baia-de-Crisiu: Binevoiti a face intrebare la offic. post. d'in locu, cà-ce numaiu acolo trebue sè se afle omulu care inbesce „Fed." fàra a se abonà la na. D'aici se speduesce regulatu, si ne prinde mirare cum se pote, cà numai essempl. DV. sè ratecesca, si inca de atâte ori! De eu va incetá inconvenientulu, vomu face noi intrebarea la minister. resp.

Burs'a de Vien'a de la 7. iuniu, 1872.

5% metall.	64.70	Londra	111.80
Imprum. nat.	72.—	Argintu	110.—
Sorti d'in 1860	104.—	Galbenu	5.39
Act. de banca	840.—	Napoleond'or	8.94½
Act. inst. cred.	334.50		

Propriet., edit. si red. respundiet.: **ALES. ROMANU.**

20.000 bucàti de umbrelle!
frumose, bune si eftine!

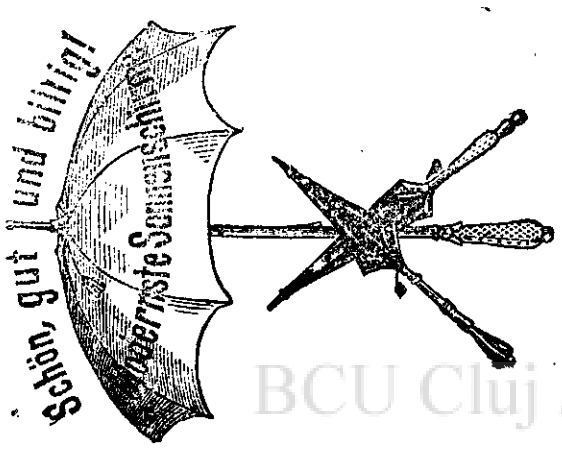

A. Friedmann,
Vienn'a, Praterstrasse, 26.

A. Friedmann,
Vienn'a, Praterstrasse, 26.

Depositu principale
de umbrelle si plouarie de fabrica.

Vinderea in masa si lucrarea prin contarea enorme a umbrelleloru si plouariloru, ce am esperiatu in annulu trecutu, m'au indemnatu a-mi indreptá tota atentiunea a supr'a acestui articlu, si asiè am intratu in legatura cu fabricele de matasse celle mai de frunte, spre a capetá materie (stoffe) eftine si bune; asemenea intrebuintiediu totu timpulu de iernа, intru perfectiunarea marfei, prin ceea ce am cascigatu mari avantagie, atàtu in plas'a lucratoriloru, càtu si in materialu'n duru.

Tote acestea fapte au produsu acelu resultatu, cà mar'a este acum *mai frumosa, mai buna* si se vinde si *mai eftinu* decàtu in anulu precedente; pentru aceea nimenea sè nu lasse a se amagi prin *niste o concurrintia*, cà-ci cascigulu celu atàtu de neinsemnatu, de care me bucuru eu, face imposibile ori-ce concurrintia cu mine.

Umbrelle de primavera.

1 bucata d'in materia	cr. 50.
1 „ de matasse preafina, cu coleri differite	fl. 1.20, 1.50, 1.80
1 „ de aceea-si calitate, captusita cu matasse	fl. 180, 2.80
1 „ preafinu adjustate, cu séu fara garnitura	fl. 2.70, 3.20, 3.80

Umbrelle mari.

1 bucata d'in materia	cr. 80, 90
1 „ sorta mare	fl. 1.10, 1.20
1 „ d'in atlasu de bumbacu anglesu forte modernu	fl. 1
1 „ aceea-si, captusita	fl. 1.50
1 „ de alpacca, stoffa angleza, trainica fara parechia	fl. 1.40
1 „ sorta mai mare, captusita	fl. 1.80
1 „ d'in matasse de Lionu preafina, in tote colorile moderne, dupa maime	fl. 2, 2.50, 2.80
1 „ aceea-si captusite	fl. 2.90, 3.40, 3.80, 4.20
1 „ calitate supr'a-fina, cu séu fara garnitura	fl. 4.50, 5.—, 5.50

Umbr. pentru dame cu bastonu lungu si tare,
practicabile la urcare pre dealuri

1 bucata d'in materia alpacca	fl. 1.80, 2.—
1 „ „ „ bogatu garnita	fl. 2.40, 2.80

Elegantia suprema!

Umbrellele Frau-Frau, d'in materia preafina de matasseàu atlasu, sunt pàna acum fabricatiunea cea mai fina si mai plina de effectu.

1 bucata, bogatu garnita, pentru primavera	fl. 3.50, 4.—
1 „ „ sorta mare	fl. 5.50, 6.—
1 „ cu bastonu modernu practicabilu la urcare pre dealuri	fl. 6.—, 6.50

Umbrelle „Gisella."
Celu mai nou productu alu sesonului 1872.

Umbrelle d'in celle mai fine materie de matasse, ajustate bogatu, cu gustu si moderna, si provedute cu elegantia suprema.

1 bucata umbrela de primavera	fl. 3.50, 4.—, 4.50
1 „ sorta mare	fl. 6.50, 7.50, 8.50

Umbrelle pentru dame (En tout Cas).

1 buccata, sorta mare, de atlasu de lana angleza, are splendorea atlasului de matasse	fl. 1.50
Aceea-si captusita	fl. 1.90
1 „ de stoffa angl. alpacca	fl. 1.80
Aceea-si captusita	fl. 2.40
1 „ de matasse fina si grea	fl. 4.50, 5.—, 5.50

Umbrelle d'in cea mai fina matasse dura.

1 bucata, sorta mare, fara garnitura	fl. 4.— 4.50
1 „ cu garnitura bogata	fl. 5.50, 6.50

Umbrelle pentru domni.

1 bucata, fina, de atlasu de lana	fl. 1.80
1 „ „ captusita	fl. 2.20
1 „ de stoffa angl. alpacca	fl. 2.40
1 „ „ captusita	fl. 3.—

Plouarie.

1 bucata, sorta ordenaria, mare	fl. 1.30, pàna la fl. 1.90
1 „ d'in materia de peru de calu angl., forte trainica	fl. 2, 3.50, 3.80
si asemenea materiel de matasse	fl. 5, 5.50, 6, 6.50
1 „ de matasse de Lionu preafina	fl. 7.50, 8.50, 9.50
1 „ sorta preafina	fl. 7.— 8.—
1 „ sorta de matasse preafina	fl. 9.50
1 „ cu doue-spre-diece incretitore, preafina si cu inindere mare	fl. 9.50, 10.50, 12.—
1 „ de matasse non plus ultra *(materia angleza duplice)* bicolora	

Cumperatorii cu redicat'a primescu rabatu.

A. Friedmann, (16—24)
Vienn'a, Praterstrasse Nr. 26.

SENSATIUNE

producu urmatoriele inventiuni probate.

Cicuitorii de odài sunt superflui.

Escellent'a pasta d'a ceruí odaile, prin carea se dà pavimentului odailoru celu mai frumosu lustru si carea intrece in durabilitate pre tote cele-lalte, costa una cuthia, de ajunsu pentru o odaia intrega, numai 80 cr. — Acésta pasta suplinesce pre circuitorii de odài si professiunea loru o face superflua, de ora-ce tratamentulu ei este forte usioru.

1 bucata de **peria** pentru **lustruirea pavimentului** costa 1 fl.

Patenta americana.

Dinti albi, frumosi si sanetosi se potu capetá numai prin folosinti'a noueloru perie de dinti electrice de cauciucu si nerninabile (neaperatu de trebuintia pentru cei ce patimescu de dorere de gura.) 1 bucata 90 cr.

Pentru 1 fl. 50 cr. unu aparatu cu aburi

spre desinfectiunarea aerului molipsitu.

Neaperatu de trebuintia pentru **ospitale, scole, oficie, oficine, locuintie** si **salone.** Acésta masina este construita forte frumosu d'in bronsu de auru, asiè incàtu se pote privi de unu pliscu de beutu, 1 bucata costa 1 fl. Unu flaconu de parfumu pentru desinfectiunare 50 cr. (Ajunge de 50 de ori.)

Spre aperarea personei

si securitatea averei

e de neaperata trebuintia o arma buna de aperare; de acestea sunt **revolverele** dupa sistemulu lui **Lefaucheux,** ameliorate si provedute cu inculatoria de securitate, cu miscare duplice, tieve ghintuite si cu 6 incercature (puscature), asiè incàtu in unu minutu se potu face 6 puscature sigure; e arm'a cea mai perfectionata.

1 revolveru de 7 millimetri	13. fl.	100 patrone	3 fl.
1 „ „ 9 „	15. fl.	„ „	3 fl. 50 cr.
1 „ „ 12 „	17. fl.	„ „	4 fl.

Pistole de pusunariu, fine infiorilate, 1 bucata cu 1 tieve fl. 1. 20, cu doue tieve 2 fl. 40 cr.

Salvatoru de vietia (séu si **ucidietoriu** numitu.) Acestu instrumentu, lucratu d'in ferru versatu, este de recomendatu cà cea mai buna arma de apevare contr'a atacuriloru eventuali, de ora-ce prin form'a ei se pote esercitá una potere mare, ér' façonulu ei este astfeliu, incàtu fia-cine o pote portá in pusunariu. 1 bucata numai 50 cr.

Inelle electro-galvanice,

inventiune prea insemnata si binefacutoria.

Cele mai mari capacitàti medicinale au constatatu, cà galvanismulu are iniurintia binefacutoria contr'a boleloru ce se insira mai la vale. Dupa marturisirea unui renumitu medicu d'in Parisu, inellele de auru nou, de ori-ce marime, prin cari este trasu unu firu de ferru electro-magneticu, au efectulu d'a vindecá si a padí de rosura, reuma, junghiu, dorere de nervi, tremuratura, doreri de sapu, etc. Unu asemenea inellu netedu costa numai 90 cr., si d'in partea mediciloru se recomenda fia-carui omu spre portare.

Perine implute cu aeru,

de recomendatu fia-carui caletoriu, precum si celoru ce suferu de emoroida; prin elasticitatea loru, carea se pote produce numai prin aeru, sunt fàra parechia bune atàtu cà perine de siediutu, càtu si de dormitu. Au apoi acelu mare avantagiu, cà, scotiendu-se aerulu d'in ele, se potu impachetá si grigi in celu mai micu spatiu. 1 bucata 3—4 fl.

Triumfulu sciintiei.

Noulu preservativu de respiratiune face a disparé indata resuflarea greu micrositoria, provina aceea d'in ori-si-ce dorere, si a o inlocuí cu o aroma placuta si binefacutoria. Se pote capetá numai in depositulu subscrisului. Mai vertosu este d'a se recomendá fumatoriloru. Pretiulu unei butelie mari, d'impreuna cu instructiunea, face 90 cr.

Mare binefacere

pentru a se inlesní nutrirea copililoru mici prin ajutoriulu sugatorieloru ameliorate si de nou patentate, cari facu de prisosu nutricele (doicele.) Copilasiulu pote primi nutrementulu standu, jacandu, ori chiaru si in somnu, in acelu-a-si modu, precum in-capeta de la peptulu mamei sale, fàra nici o adstrictiune. Numai mamele potu pretini valorea acestei inventiuni. Pretiulu unei bucati 60 cr., prea finu adjustatu 90 cr.

Cea mai noua inventiune chirurgica.

Clistire anglezesci cu aspiratoria (pumpa de auru); a se intrebuintiá pentru copii si adulti. Chiaru si bolnavi nepotentiosi potu face insi-si esperimentulu fàra vre-o adstrictiune; capacitatea acestoru clistire se pote regulá dupa trebuintia, Acestu instrumentu n'ar trebui sè lipsesca d'in nici o casa. Pretiulu unui-a 3 fl.

Unu condeiu (stilu) interessantu.

Imperatulu Napoleonu III., scriindu istori'a lui Iuliu Cesare, dede ordine a i se face prin unulu d'in cei mai iscusiti mecanici unu condeiu dupa planulu seu, cà sè fia scutitu de prea molest'a intingere si cà preste totu la scrisore sè nu aiba trebuintia de alte requisite. Din Gilbert Rochee mai ameliorà inca ideià imperatului si primì pentru acésta lucrare buna 50 de napoleondori (ca la 500 fl., findu-cà respundeà scopului preste tota asceptarea. Acestu condeiu este de argintu finu de Chin'a, se pote iuculá, éra constructiunea lui e astfeliu, càtu se pote scrie cu elu de demaneti'a pàna ser'a fàra vre-o intrerumpere, si curgerea negrelei (tintei) se pote regulá dupa placu; se recomenda deci pentru ori si cine, si mai alesu pentru caletori, deregatori, negotiatori, scolari, etc. Pretiulu unui condeiu 1 fl., éra pentru 12 pene de scrisu la condeiu 15 cr.

Bouquet (mirosu) de Havanna.

pentru 11½ cr. una cigara de 30 cr., adeca cea mai eftina cigara se pote preface in Havanna genuina prin buchetulu de Havanna. Acésta essentia originala numai acù importata se storce d'in radecinele si tulculu plantei de tabacu d'in Indi'a apusena si prin simpl'a umedire cu acést'a se scote mirosulu tabacului ordinariu si se preface in aroma cea fina a Havannei. Una butelia ajunge pentru 500 cigare si costa 1 fl.

Sapunu medicinalu de pacura,

asiè se numesce sapunulu miraculosu, care este unu mediulocu aprobatu si siguru contr'a ori-carei bole de pele, precum spurcatu, lepra, spuzitura, pete, cosi, etc. Se recomenda pentru copii si adulti. 1 bucata d'impreuna instructiunea 25 cr.

Picature contr'a dorerii de dinti.

Ori-ce dorere de dinti, fia produsa prin reuma séu recela, se pote vindecá intr'unu momentu prin nouele picature de Berolinu. Garanti'a e asiè de sigura, incàtu la casu sè nu aiba nici unu efectu, banii se voru inapoiá. 1 flaconu d'impreuna cu instructiunea necessaria 80 cr.

Inventiune practica.

In fine a succesu a inventá unu fellu de pulvere de negrela, care va multiumí pre ori si cine; ea intrece pre tote cele de pàna acum, atàtu prin bunetate, càtu si eftinetate. Amestecandu-se acésta pulvere cu o parte de apa, se pote produce momentanu negrel'a cea mai buna, carea se pote intrebuintiá indata. 1 pachetu, de ajunsu pentru o cupa, costa 20 cr.

Crutiare.

In ori-ce casa este de neaperata trebuintia **ferulu locomobilu de calcatu.** Crutiare de bani si crutiare de tempu. Cu materialu de arsu de 5 cr. poti se calci rufe o diumetate de dî. Nu trebue d'a se mai face focu in cuptoriu spre a incaldí ferulu de calcatu. Form'a acestui feru latu este astfeliu, càtu se pote forte usioru manuá si prin acést'a in unulu si acelu-a-si tempu se pote calcá pre de doue ori atàt'a, càtu se calca cu ferulu ordinariu. 1 bucata d'impreuna cu gratariulu costa numai 3 fl. 50 cr.

Mediulocu persicu d'a colorá perulu,

prin care perulu suru se pote intr'unu momentu colorá dupla placu, brunetu séu negru, si totu-odata i se dà o prospetate naturale. Se prepareza d'in buruene si nu este nice decàtu stricatiosu. 1 butilca d'impreuna cu instructiunea necessaria 1 fl.

Margelle de dinti!!

Nu se pote contestá, cà copiii inca in cea mai fragedа etate suferu mari doreri la crescerea dintiloru. Mediuloculu recunoscutu de celu mai bunu contr'a acestui reu sunt margellele de dinti, cari lesnescu si midilocescu crescerea dintiloru la copii fàra nici o dorere. Pretiulu unui siru 90 cr.

Pulvere contr'a asudàrii picioreloru.

Acést'a delatura asudarea cea moleste a picioreloru si prin acést'a si mirosulu celu forte neplacutu ce se produce prin asudare, si conserva chiaru si incalcementea. 1 cuthia, d'impreuna cu instructiunea, de ajunsu pentru trei lune, 50 cr.

Picature pentru stomacu, prin cari se delatura indata si pentru lunga durata tote dorerile de stomacu, precum strinsure, lipsa de apetitu si de mistuire, arsura, cataru, etc. Pentru efectu se garanteza. 1 flaconu d'impreuna cu instructiunea 30 cr.

Singurulu ajutoriu contr'a cârceiloru si junghiuriloru de piciore. Acestu reu infricositu se pote delatura cu totulu numai prin ciorapii anglesi de vene. Unu ciorapu de feliulu acestu-a costa fl. 2.50, 3.

Essentia erculana. Acésta essentia are poterea si calitatea, d'a intari si improspetá pelea capului, precum si radecinele perului, si prin acést'a inca indata dupa prim'a intrebuintiare impedeca caderea perului; mai departe delatura matreti'a esistinte si impedeca a se formá de nou. 1 flaconu d'impreuna cu instructiunea 80 cr.

Practicu si eftinu. Unu alfabetu completu forte frumosu pentru marcarea rufeloru séu premarcare pentru cusutu, d'impreuna cu cifrele necessarie pentru garnitura, una butelia de tinta chemica de marcatu, precum si penelu de marcatu, tote la olalta, intru-o cuthia frumosa, costa numai 75 cr. Tint'a singura costa 20 cr.

Cea mai noua cuthia de ace farmecatoria. Una cuthia de ace frumoseica, impluta cu 50 ace anglese cu urechia de sorta fina si cu una masineria, prin carea se pote scote la lumina dupa numeru ori-care acu doritu. Prin acést'a acele se ferescu de rugina si se evita ori-ce cautare. Pretiulu unei cuthie face 45 cr.

Eteru pentru musce, placutu bine-mirositoriu pentru odai, bucatarie (cuine), salone, si in cursu de 1/4 de ora stirpesce multimea cea mai mare de musce. 1 butelia 80 cr.

(13—14)

Articlii aici insîrati se potu capetá in monarchi'a austriaca numai si numai in depositulu subscrisului

A. FRIEDMANN in Vien'a, Praterstrasse Nr. 26.

S'a tiparitu in Pest'a 1872. prin Victoru Hornyánszky Strad'a Idoliloru Nr. 20.